

Συναρτήσεις

Μέθοδοι Ολοκλήρωσης

Κωνσταντίνος Λόλας

Σιγά τα ολοκληρώματα!

Τι μπορούμε να ολοκληρώσουμε

- 1 Πολυώνυμα
- 2 Εκθετικές
- 3 Τριγωνομετρικές
- 4 Ρητές με πρωτοβάθμιο διαιρέτη
- 5 Πρωτοβάθμιες άρρητες
- 6 Έτοιμες από σύνθεση και φυσικά
- 7 κάθε πρόσθεση ή αφαίρεση αυτών ΜΟΝΟ

Τι γίνεται με τον πολλαπλασιασμό? Διαιρέση? Ακόμα και την απλή $\ln x$?

Ιστορία

Ξέρουμε να παραγωγίζουμε γινόμενο

$$\begin{aligned}(f \cdot g)' &= f'g + fg' \\ f'g &= (f \cdot g)' - fg'\end{aligned}$$

Άρα

$$\begin{aligned}\int f'g \, dx &= \int (f \cdot g)' \, dx - \int fg' \, dx \\ \int f'g \, dx &= f \cdot g - \int fg' \, dx\end{aligned}$$

Έ και?

$$\int f' g \, dx = f \cdot g - \int f g' \, dx$$

Βρείτε λόγους για να περάσουμε την παράγωγο από την μία συνάρτηση στην άλλη

- Γιατί τελικά... εξαφανίζεται
- Γιατί δεν ξέρουμε να την ολοκληρώνουμε
- Γιατί μπορούμε να ξαναφτάσουμε στον ίδιο τύπο!!!!!!

Έ και?

$$\int f' g \, dx = f \cdot g - \int f g' \, dx$$

Βρείτε λόγους για να περάσουμε την παράγωγο από την μία συνάρτηση στην άλλη

- Γιατί τελικά... εξαφανίζεται
- Γιατί δεν ξέρουμε να την ολοκληρώνουμε
- Γιατί μπορούμε να ξαναφτάσουμε στον ίδιο τύπο!!!!!!

Έ και?

$$\int f' g \, dx = f \cdot g - \int f g' \, dx$$

Βρείτε λόγους για να περάσουμε την παράγωγο από την μία συνάρτηση στην άλλη

- Γιατί τελικά... εξαφανίζεται
- Γιατί δεν ξέρουμε να την ολοκληρώνουμε
- Γιατί μπορούμε να ξαναφτάσουμε στον ίδιο τύπο!!!!!!

Έ και?

$$\int f' g \, dx = f \cdot g - \int f g' \, dx$$

Βρείτε λόγους για να περάσουμε την παράγωγο από την μία συνάρτηση στην άλλη

- Γιατί τελικά... εξαφανίζεται
- Γιατί δεν ξέρουμε να την ολοκληρώνουμε
- Γιατί μπορούμε να ξαναφτάσουμε στον ίδιο τύπο!!!!!!

Παραδείγματα

1 $\int x e^x dx$

2 $\int x^3 e^x dx$

3 $\int x \ln x dx$

4 $\int e^{2x} \eta \mu(3x + 1) dx$

Παραδείγματα

1 $\int x e^x dx$

2 $\int x^3 e^x dx$

3 $\int x \ln x dx$

4 $\int e^{2x} \eta \mu(3x + 1) dx$

Παραδείγματα

1 $\int x e^x dx$

2 $\int x^3 e^x dx$

3 $\int x \ln x dx$

4 $\int e^{2x} \eta \mu(3x + 1) dx$

Παραδείγματα

① $\int x e^x dx$

② $\int x^3 e^x dx$

③ $\int x \ln x dx$

④ $\int e^{2x} \eta\mu(3x + 1) dx$

Και στα εντός ύλης!

Κατά παράγοντες

$$\int_a^b f'(x)g(x) dx = [f(x)g(x)]_a^b - \int_a^b f(x)g'(x) dx$$

Hold your horses

Δεν θα μάθουμε ΠΟΤΕ να ολοκληρώνουμε όλες τις συναρτήσεις!
Μαθηματικό...!
Μεθόδους για "όμορφες"

- ρητές
- άρρητες
- τριγωνομετρικές
- από σύνθεση????

Hold your horses

Δεν θα μάθουμε ΠΟΤΕ να ολοκληρώνουμε όλες τις συναρτήσεις!
Μαθηματικό...!
Μεθόδους για "όμορφες"

- ρητές
- άρρητες
- τριγωνομετρικές
- από σύνθεση????

Hold your horses

Δεν θα μάθουμε ΠΟΤΕ να ολοκληρώνουμε όλες τις συναρτήσεις!
Μαθηματικό...!

Μεθόδους για "όμορφες"

- ρητές
- άρρητες
- τριγωνομετρικές
- από σύνθεση????

Hold your horses

Δεν θα μάθουμε ΠΟΤΕ να ολοκληρώνουμε όλες τις συναρτήσεις!
Μαθηματικό...!

Μεθόδους για "όμορφες"

- ρητές
- άρρητες
- τριγωνομετρικές
- από σύνθεση????

Hold your horses

Δεν θα μάθουμε ΠΟΤΕ να ολοκληρώνουμε όλες τις συναρτήσεις!
Μαθηματικό...!

Μεθόδους για "όμορφες"

- ρητές
- άρρητες
- τριγωνομετρικές
- από σύνθεση?????

Δοκιμές σύνθεσης

1 $\int \frac{x}{x^2 + 1} dx$

2 $\int \frac{\ln x}{x} dx$

3 $\int 4x \varepsilon \varphi(x^2) \ln(\eta \mu(x^2)) dx$

Δοκιμές σύνθεσης

1 $\int \frac{x}{x^2 + 1} dx$

2 $\int \frac{\ln x}{x} dx$

3 $\int 4x \varepsilon \varphi(x^2) \ln(\eta \mu(x^2)) dx$

Δοκιμές σύνθεσης

$$\textcircled{1} \int \frac{x}{x^2 + 1} dx$$

$$\textcircled{2} \int \frac{\ln x}{x} dx$$

$$\textcircled{3} \int 4x \varepsilon \varphi(x^2) \ln(\eta \mu(x^2)) dx$$

Ναι, αλλά... τύπο έχουμε?

Μέθοδος Αντικατάστασης

$$\int_a^b f(x) dx$$

Θέτω $x = g(u)$, άρα

- για $x = a \implies u = k$
- για $x = b \implies u = l$
- $dx = g'(u)du$

$$\int_a^b f(x) dx = \int_k^l f(g(u))g'(u) du$$

Εξάσκηση 1

Να μελετήσετε τις παρακάτω συναρτήσεις ως προς την κυρτότητα

① $f(x) = x^2 - \ln x$

② $f(x) = \sqrt{x} - e^x$

③ $f(x) = x^4 - 2x + 1$

④ $f(x) = x \ln x - e^{-x}$

Εξάσκηση 1

Να μελετήσετε τις παρακάτω συναρτήσεις ως προς την κυρτότητα

① $f(x) = x^2 - \ln x$

② $f(x) = \sqrt{x} - e^x$

③ $f(x) = x^4 - 2x + 1$

④ $f(x) = x \ln x - e^{-x}$

Εξάσκηση 1

Να μελετήσετε τις παρακάτω συναρτήσεις ως προς την κυρτότητα

① $f(x) = x^2 - \ln x$

② $f(x) = \sqrt{x} - e^x$

③ $f(x) = x^4 - 2x + 1$

④ $f(x) = x \ln x - e^{-x}$

Εξάσκηση 1

Να μελετήσετε τις παρακάτω συναρτήσεις ως προς την κυρτότητα

① $f(x) = x^2 - \ln x$

② $f(x) = \sqrt{x} - e^x$

③ $f(x) = x^4 - 2x + 1$

④ $f(x) = x \ln x - e^{-x}$

Εξάσκηση 2

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = e^x - x$.

- 1 Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία, τα ακρότατα και την κυρτότητα
- 2 Να βρείτε τις οριακές τιμές της f στα άκρα του πεδίου ορισμού της, να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και να σχεδιάσετε τη C_f
- 3 Να λύσετε την εξίσωση $f(x) = \sin x$

Εξάσκηση 2

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = e^x - x$.

- 1 Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία, τα ακρότατα και την κυρτότητα
- 2 Να βρείτε τις οριακές τιμές της f στα άκρα του πεδίου ορισμού της, να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και να σχεδιάσετε τη C_f
- 3 Να λύσετε την εξίσωση $f(x) = \sigma\upsilon\nu x$

Εξάσκηση 2

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = e^x - x$.

- 1 Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία, τα ακρότατα και την κυρτότητα
- 2 Να βρείτε τις οριακές τιμές της f στα άκρα του πεδίου ορισμού της, να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και να σχεδιάσετε τη C_f
- 3 Να λύσετε την εξίσωση $f(x) = \sigma \nu \nu x$

Εξάσκηση 3

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

① $f(x) = x^3 - 3x^2 + 5$

② $f(x) = 3x^5 - 5x^4$

Εξάσκηση 3

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

① $f(x) = x^3 - 3x^2 + 5$

② $f(x) = 3x^5 - 5x^4$

Εξάσκηση 4

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

① $f(x) = \frac{1}{x^2 + 1}$

② $f(x) = x + \frac{1}{x}$

Εξάσκηση 4

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

$$\textcircled{1} \quad f(x) = \frac{1}{x^2 + 1}$$

$$\textcircled{2} \quad f(x) = x + \frac{1}{x}$$

Εξάσκηση 5

Να βρείτε τις θέσεις των σημείων καμπής των συναρτήσεων:

① $f(x) = \sigma\upsilon\nu x - \frac{x^2}{3} + \frac{x^2}{2} - 1$

② $f(x) = 2x(\ln x - 1) - \ln^2 x$

Εξάσκηση 5

Να βρείτε τις θέσεις των σημείων καμπής των συναρτήσεων:

$$\textcircled{1} \quad f(x) = \sigma\upsilon\nu x - \frac{x^2}{3} + \frac{x^2}{2} - 1$$

$$\textcircled{2} \quad f(x) = 2x(\ln x - 1) - \ln^2 x$$

Εξάσκηση 6

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

① $f(x) = \sigma\varphi x, x \in (0, \pi)$

② $f(x) = \varepsilon\varphi x - x + 2 \ln(\sigma\upsilon\nu x), x \in (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$

Εξάσκηση 6

Να βρείτε τα διαστήματα στα οποία οι παρακάτω συναρτήσεις είναι κυρτές ή κοίλες και να προσδιορίσετε (αν υπάρχουν) τα σημεία καμπής

① $f(x) = \sigma\varphi x, x \in (0, \pi)$

② $f(x) = \varepsilon\varphi x - x + 2 \ln(\sigma\nu x), x \in (-\frac{\pi}{2}, \frac{\pi}{2})$

Εξάσκηση 7

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^3 - 3x$

- 1 Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία, τα ακρότατα, την κυρτότητα και τα σημεία καμπής
- 2 Να βρείτε τις οριακές τιμές της f στα άκρα του διαστήματος του πεδίου ορισμού της, να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και με βάση τις απαντήσεις σας στα προηγούμενα ερωτήματα, να σχεδιάσετε τη γραφική παράσταση της f

Εξάσκηση 7

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = x^3 - 3x$

- 1 Να μελετήσετε τη συνάρτηση f ως προς τη μονοτονία, τα ακρότατα, την κυρτότητα και τα σημεία καμπής
- 2 Να βρείτε τις οριακές τιμές της f στα άκρα του διαστήματος του πεδίου ορισμού της, να κάνετε τον πίνακα μεταβολών της f και με βάση τις απαντήσεις σας στα προηγούμενα ερωτήματα, να σχεδιάσετε τη γραφική παράσταση της f

Εξάσκηση 8

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = e^x + \ln x$. Να δείξετε ότι:

- 1 Η C_f έχει μοναδικό σημείο καμπής το $A(x_0, f(x_0))$
- 2 $x_0 < \frac{4}{5}$

Εξάσκηση 8

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = e^x + \ln x$. Να δείξετε ότι:

- ① Η C_f έχει μοναδικό σημείο καμπής το $A(x_0, f(x_0))$
- ② $x_0 < \frac{4}{5}$

Εξάσκηση 9

Δίνεται η συνάρτηση $f(x) = 6e^x - x^3 - 4x^2$. Να δείξετε ότι η f έχει ακριβώς δύο σημεία καμπής

Εξάσκηση 10

Δίνεται η συνάρτηση

$$f(x) = \frac{x^4}{12} - \frac{\alpha^2 x^3}{3} + \frac{\alpha x^2}{2} - 3x + 1$$

Να βρείτε τις τιμές του $\alpha \in \mathbb{R}$ για τις οποίες:

- 1 Η f παρουσιάζει καμπή στο $x_0 = 1$
- 2 Η C_f έχει ακριβώς δύο σημεία καμπής

Εξάσκηση 10

Δίνεται η συνάρτηση

$$f(x) = \frac{x^4}{12} - \frac{\alpha^2 x^3}{3} + \frac{\alpha x^2}{2} - 3x + 1$$

Να βρείτε τις τιμές του $\alpha \in \mathbb{R}$ για τις οποίες:

- ① Η f παρουσιάζει καμπή στο $x_0 = 1$
- ② Η C_f έχει ακριβώς δύο σημεία καμπής

Εξάσκηση 11

Να αποδείξετε ότι για κάθε $\alpha \in (-2, 2)$ η συνάρτηση $f(x) = x^4 - 2\alpha x^3 + 6x^2 - 1$ είναι κυρτή σε όλο το $\mathbb{R}$

Εξάσκηση 12

Έστω $f : \mathbb{R} \rightarrow \mathbb{R}$ μία συνάρτηση για την οποία ισχύει

$$f''(x) + f(x) \neq 2f'(x), \text{ για κάθε } x \in \mathbb{R}$$

Να δείξετε ότι η συνάρτηση $g(x) = e^{-x}f(x)$, $x \in \mathbb{R}$ δεν έχει σημεία καμπής.

Εξάσκηση 13

Έστω $f : (1, 3) \rightarrow \mathbb{R}$ μία συνάρτηση, η οποία είναι δύο φορές παραγωγίσιμη και ισχύει:

$$f^2(x) + xf(x) + x^2 - 3x + 1 = 0, \text{ για κάθε } x \in (1, 3)$$

Να δείξετε ότι η συνάρτηση f , δεν παρουσιάζει καμπή

Απόδειξη σημείο καμπής

Έστω ότι η f έχει σημείο καμπής στο x_0 με κυρτή αριστερά και κοίλη δεξιά του σημείου.

Άρα $f'(x) < f'(x_0)$ για κάθε $x < x_0$ και $f'(x) > f'(x_0)$ για κάθε $x > x_0$

Αφού f' παραγωγίσιμη, θα υπάρχει το όριο

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \geq 0$$

όμοια

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \leq 0$$

Άρα $f''(x_0) = 0$ Πίσω στη θεωρία

Απόδειξη σημείο καμπής

Έστω ότι η f έχει σημείο καμπής στο x_0 με κυρτή αριστερά και κοίλη δεξιά του σημείου.

Άρα $f'(x) < f'(x_0)$ για κάθε $x < x_0$ και $f'(x) > f'(x_0)$ για κάθε $x > x_0$

Αφού f' παραγωγίσιμη, θα υπάρχει το όριο

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \geq 0$$

όμοια

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \leq 0$$

Άρα $f''(x_0) = 0$ Πίσω στη θεωρία

Απόδειξη σημείο καμπής

Έστω ότι η f έχει σημείο καμπής στο x_0 με κυρτή αριστερά και κοίλη δεξιά του σημείου.

Άρα $f'(x) < f'(x_0)$ για κάθε $x < x_0$ και $f'(x) > f'(x_0)$ για κάθε $x > x_0$

Αφού f' παραγωγίσιμη, θα υπάρχει το όριο

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \geq 0$$

όμοια

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \leq 0$$

Άρα $f''(x_0) = 0$ Πίσω στη θεωρία

Απόδειξη σημείο καμπής

Έστω ότι η f έχει σημείο καμπής στο x_0 με κυρτή αριστερά και κοίλη δεξιά του σημείου.

Άρα $f'(x) < f'(x_0)$ για κάθε $x < x_0$ και $f'(x) > f'(x_0)$ για κάθε $x > x_0$

Αφού f' παραγωγίσιμη, θα υπάρχει το όριο

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^-} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \geq 0$$

όμοια

$$f''(x_0) = \lim_{x \rightarrow x_0^+} \frac{f'(x) - f'(x_0)}{x - x_0} \leq 0$$

Άρα $f''(x_0) = 0$ Πίσω στη θεωρία